

2025-05-15
S2025/00978 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att stödja implementeringen och uppföljningen av de nya nationella riktlinjerna för palliativ vård

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att stödja implementeringen och uppföljningen av de nya riktlinjerna för palliativ vård.

Socialstyrelsen arbetar för närvarande med att uppdatera kunskapsstödet om palliativ vård från 2013. I december 2025 planerar myndigheten att publicera den nya versionen, som då kommer att vara nationella riktlinjer.

Det är viktigt att de nationella riktlinjerna följs upp och utvärderas på ett ändamålsenligt sätt. I uppdraget ingår att säkerställa att detta kan genomföras med tillförlitligt resultat.

I uppdraget ingår också att i samarbete med Svenska Palliativregistret genomföra ett utvecklingsarbete för att förbättra informationsförsörjningen av uppgifter från hälso- och sjukvården för att på detta sätt förstärka uppföljningen och stödja implementeringen.

Socialstyrelsen ska inom ramen för uppdraget föra dialog med närståendeföreträdare, professionsföreningar, patientorganisationer, forskare, berörda myndigheter och kommuner och regioner.

Socialstyrelsen ska senast den 30 oktober 2027 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). För uppdraget får Socialstyrelsen under 2025 använda 2 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård,

anslagsposten 16 Åtgärder för en bättre cancervård. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2025. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Socialstyrelsen definierar palliativ vård som hälso- och sjukvård i syfte att lindra lidande och främja livskvaliteten för patienter med livshotande sjukdom eller skada. Palliativ vård innebär också ett beaktande av fysiska, psykiska, sociala och existentiella behov samt ett organiserat stöd till närstående.

Palliativ vård är på flera sätt avgörande för att säkerställa en så god livskvalitet som möjligt för personer med livshotande sjukdom och tillstånd, samt för patienter i livets slutskede. Palliativ vård syftar enligt WHO till att förbättra livskvaliteten för patienter och närstående genom att förebygga och lindra lidande. Det görs genom tidig upptäckt, bedömning och behandling av smärta och andra fysiska, psykiska, sociala och existentiella behov som kan uppkomma i samband med livshotande sjukdom.

Palliativ vård bedrivs i olika vårdformer och inom såväl regional som kommunal regi. Palliativ vård ska omfatta alla åldrar och sjukdomar/tillstånd.

Cancerfondens kartläggning från 2024 ”Palliativ vård – mer än vård i livets slutskede” pekar på stora ojämlikheter inom den palliativa vården. Det är tydligt att det finns skillnader både mellan och inom regioner när det gäller tillgången till olika former av palliativ vård och hur mycket patienter faktiskt får ta del av den.

Utöver regionala skillnader i palliativa vårdformer visar den specialiserade palliativa verksamheten även variationer i uppdrag, till exempel avseende vilka diagnoser som omfattas, tillgänglighet och forskning- och utvecklingsaktivitet. Generellt är tillgången till palliativ vård bättre för patienter med cancer än för patienter med andra livshotande sjukdomar. Socioekonomisk status, kön och ålder är faktorer som har visats korrelera

med tillgången till palliativ vård i internationella studier. Även i Sverige har ålder, bakgrund, boendeform, diagnos och socioekonomi visats korrelera med tillgången till palliativ vård, med högre tillgång för yngre patienter och patienter med hög socioekonomisk status.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen arbetar för närvarande med att uppdatera kunskapsstödet om palliativ vård från 2013. Till kunskapsstödet finns också nationella indikatorer och målnivåer. Syftet med de nationella målnivåerna är att ge vården tydliga och mätbara kvalitetsmått att arbeta mot och genom detta bidra till att patienter får en god och jämlik vård i enlighet med lagstiftningens intentioner. Dessa ska också ses som ett styrmedel för att kunna påverka praxis och resursfördelning inom regionerna i syfte att förbättra vården.

Genom att utvärdera den palliativa vården och följsamheten till nationella indikatorer och målnivåer presenteras en bedömning av vårdgivarens strukturer, processer och resultat. I december 2025 planerar myndigheten att publicera den nya versionen, som då kommer att vara nationella riktlinjer. Parallellt reviderar myndigheten palliativa begrepp i Socialstyrelsens termbank. Den nationella utvärderingen kommer således utgöra en utgångspunkt för implementering av de nationella riktlinjerna. Vidare är ett steg i implementeringen att visualisera indikatorerna i Socialstyrelsens analysverktyg och möjliggöra lämpliga skärningar (kön, ålder, socioekonomi). På så vis är indikatorerna åtkomliga för alla regioner och kommuner och en uppföljning av indikatorerna för en enskild region och kommun är möjlig i syfte att stödja en jämlik vård.

Viktiga huvudbudskap i de nya nationella riktlinjerna är att samordna den palliativa vården, och erbjuda den oavsett patientens ålder, diagnos och patientens vårdform. Inte enbart i livets slutskede utan integrerat med annan vård för patienter med sjukdomar eller tillstånd som kan leda till döden inom dagar, veckor, månader eller år. Vidare riktas fokus mot att ge stöd till närstående och öka personalens kunskaper.

I utvärderingen ska myndigheten samarbeta med nationella kvalitetsregister i syfte att fördjupa analyserna från Socialstyrelsens olika register. Utifrån utvärderingens resultat ska Socialstyrelsens bedöma relevansen av de befintliga nationella indikatorerna och justera dessa och ta fram nya

nationella indikatorer. Även behov av justering och framtagandet av nya nationella målnivåer ska ses över. Då vårdens strukturer och processer är av vikt för kvalitet och resultat behöver även dessa belysas och bedömas. I det fall, det saknas registerdata ska detta ske genom dialog alternativt annan kvalitativ metod för att kunna bedöma den organisatoriska nivån.

Regeringen beräknar att 5 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget under 2026 och 2 000 000 kronor under 2027, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Erika Borgny

Kopia till

Finansdepartementet/BA, OFA K
Kammarkollegiet
Svenska palliativregistret